

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 144

Tallinn, Toompea ja videosild

Teisipäev, 01. juuni 2021

Algus 14.00, lõpp 14.51

Juhataja: Erki Savisaar (esimees)

Protokollija: Vivian Põld (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ivi Eenmaa, Aivar Kokk, Rene Kokk, Kersti Sarapuu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristo Varend (nõunik), Andres Ando (nõunik), Helda Puura (konsultant)

Puudusid: Dmitri Dmitrijevi, Jürgen Ligi ja Urmas Reitelmann

Kutsutud: kollektiivse pöördumise algatate esindajad Margot Roose ja Tarmo Tamm, Riigimetsa Majandamise Keskuse juhatuse esimees Aigar Kallas, Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna nõunik Priit Põllumäe, Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhtivanalüütik Kaupo Raag (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine „Riik peab eemaldama RMK-lt raiesurve“
2. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivne pöördumine „Riik peab eemaldama RMK-lt raiesurve“

Esimees **Erki Savisaar** juhatas päevakorrapunkti sisse, tutvustas külalisi ja andis sõna pöördumise algataja esindajale. **Tarmo Tamm** selgitas, et Eesti 200 rahvaalgatuse mõte oli ajendatud asjaolust, et riigipoolne soov saada dividende ei tohiks kuidagi mõjutada olukorda, mismoodi metsa majandatakse ehk kui palju sealt peaks dividendiraha tulema.

Võib ju mõelda, et seost sellel justkui ei ole, raiume metsa ja see, mis üle jääb võetaksegi välja dividendina. Kõigile on suurepäraselt teada, et kui nõukogu valib juhatuse esimehe ja juhatuse esimehele on antud ülesanne dividende maksta, siis selle eesmärgi mittetäitmine ei ole aktsepteeritav. Loomulikult peab metsa raiuma siis, kui aeg on küps, saadav puit on paremas seisus ja saadav tulu on suurim. Selle vastu Eesti 200-l ei ole midagi, aga dividendi ootus riigi poolt ei tohi olla põhjus majandustegevuseks.

Arusaadavalt tekib küsimus, et kui dividende ei võeta, mis selle rahaga siis teha. Raha oleks kõige mõistlikum suunata sinna, kus on kodanikel tekkinud suuremad ootused. Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) ei pea mitte ainult parimal moel metsa majandama, vaid vastama ühiskonnas muutunud ootustele ja tagama elurikkuse säilimise ja arengu meie metsades. Lisaks on tekkinud uus olukord, et looduskaitse vastutus on pandud justkui

eraomanikele kanda. Kui juhtumisi kellegi eramaa satub looduskaitse jaoks olulisse kohta, siis omanik enam metsa ise vabalt majandada ei saa. Lahendus olekski, et raha, mis dividendidena jääb välja maksmata, saaks eraomanike puhul kasutada looduskaitsealuste maade õiglase hinnaga väljaostmiseks või õiglase kompensatsiooni maksmiseks.

Margot Roose täiendas, et lisaettepanekuna võiks RMK dividende kasutada puidust kestvustoodete kasutamise edendamiseks ehk puidust majade ja muude puidust hoonete rajamiseks. Riik võiks eelissoodustada selliste objektide arendamist.

Samuti on viimasel ajal palju räägitud linnurahust, mida soovitakse rakendada. Eesti 200 on sellega nõus, aga tingimusel, et see oleks üleeuroopaline, see tähendab, et ei tohiks panna Eesti puidutööstust ja Eesti metsa valdkonda halvemasse olukorda, kui meie naabrid ja kõik teised riigid.

Aigar Kallas selgitas, et mis puudutab otseselt riigi dividendipoliitikat, siis saab julgelt öelda, et Eesti riik on olnud riigi metsale üsna hea peremees, käitudes ka tulevikku vaatavalt. Lihtne oleks, eriti keerulistel aegadel riigil metsaomanikuna võtta välja kõik see, mis metsas teenida on võimalik ja anda ka RMK-le ülesandeid või ootusi dividendide teenimiseks, mis võiksid potentsiaalselt ka näiteks seaduse rikkumist eeldada. Võib tunnistada, et seda ei ole kunagi tehtud. Ligikaudu pool sellest, mis riigimetsa majandamisest on teenitud, on riik võtnud dividendina välja ja pool on läinud metsamajandamiseks tagasi. Aastad ei ole vennad, möödunud aasta oli riigi majandusele keeruline aasta, aga samas oli kaks aastat enne seda õnnestunud turul valitsevat hinna konjunktuuri ära kasutades rohkem teenida. See andis võimaluse ka riigil rohkem raha dividendidena välja võtta kui tavapäraselt.

Läbi Eesti ajaloo viimase 10 aasta jooksul on kindlasti pandud raha kõige rohkem tagasi looduskaitseks, see tähendab elurikkuse hoidmisesse ja selle seisukorra parandamisele.

Erakonna Eesti 200 algatus dividendide võtmisest riigieelarvesse, kas loobuda või seda vähendada ja rohkem raha metsamajandamisse tagasi panna, on loomulikult teretulnud. Me oleme selleks valmis ja suutelised seda tegema, sest neid kohti siiski veel on. Viimase kuue aasta jooksul, mil kehtis RMK-s viimane kinnitatud arengukava, tehti praktilisi looduskaitseteid 60 protsendi võrra rohkem kui oli ootusena ette nähtud.

Mis puudutab raha kasutamist ja konkreetset pakutud ettepanekuna eraomanikelt maade ostmist riigile ja nendele selle kaudu kompensatsiooni pakkumist, siis selles osas on praegu kehtiv õigus igal juhul eraomaniku poole suunatud. Oleme viimasel kolmel aastal, kui RMK eelarvest on finantseeritud looduskaitsemaade riigile ostmist seda suurusjärgus 5 miljoni euro eest ka teinud. Miks ei ole seda rohkem tehtud! Mitte seetõttu, et omanik ei ole andnud selleks rohkem võimalust, vaid pigem sellepärast, et kas omanikud on valmis loobuma oma maadest ja kui on, siis millise hinna eest. Läbirääkimiste pidaja on riigipoolse instantsina Keskkonnaamet ja otsuste tegija keskkonnaminister.

Puidu kasutamine kestvustoodetes oleks loomulikult iga metsakasvataja unistus just seetõttu, et ühtegi tema poolt kasvatatud tihumeetrit ei aetaks lihtsalt suvaliselt ahju.

Linnurahu kehtestamise osas on RMK teadaolevalt kevadsuviste raiete strateegiat riigimetsas praeguseks pidanud juba 20 aastat. Sellega on oldud eeskujuks igal pool Euroopas.

Kavatseme seda eeskujut ka edaspidi hoida.

Priit Põllumäe sõnul otsustas valitsus riigieelarve strateegia läbirääkimistel, et RMK dividendiootused hakkavad aasta-aastalt vähenema. Esialgu on kavandatud nii, et hakkavad vähenema juba järgmisest aastast ja alates 2023. aastast vähenevad kaks korda. Lisaks saab veel välja tuua, et ootus vähenemisele on RES-i raames kokku lepitud. Kuidas, kus ja millistel tingimustel dividendiootuse vähendamine hakkab mõjutama raiemahtusid, sellega tegeldakse suve jooksul nii ministeeriumis kui ka loomulikult RMK nõukogus.

Eelnevalt kõlanud väitele, et looduskaitse ootused on läinud väga palju üle kohustusena eraomanikele, saab vastata võrdluseks, et kõikidest meie kaitstavatest metsadest täna 70 protsenti on riigimaadel. See tähendab, et kaitstavate metsade osakaal erametsades on võrreldes riigi metsadega väiksem.

Kaitsealuste maade ostmise kohta on Keskkonnaametile praeguseks esitatud umbes 100 avaldust. Neid menetletakse laekumise järjekorras ja mõningal juhul on menetluse kohta märgitud, et menetlus pikeneb. Natura 2000 võrgustikuga seonduvalt on mitmed mõtted kirja pandud eile avalikustatud metsanduse arengukava tööversiooni ehk siis meie eesmärk on ikkagi ka ebasoodsas seisundis olevate Natura metsa elupaikade seisundi parandamine. Samal ajal ja sellega seoses on koostamisel ka mitmeid tegevuskavasid nii märgadele metsadele kui kuivadele metsadele.

Kaupo Raag selgitas, kuidas toimub RMK puhul dividendide otsustamisprotsess.

Rahandusministeerium kuidagi dividendide summat või vajadust ette ei deklareeri.

Ministeerium saab RMKst sisendina finantsprognoosi, kus nemad ise on oma nõukogus arvestanud konkreetse raiemahuga ning milline on prognoositav tulu ning rahavoog.

Rahandusministeerium hindab, kui selliste raiemahtude ja investeeringute kuludega tekib likviidsus või likviidsusülejäak, siis milline võiks olla mõistlik või optimaalne dividendisumma. Kindlasti ei ole see nii, et Rahandusministeerium annab dividendisumma ette ja sooviks, et RMK arvataks välja raiemahu. Ja nii nagu Aigar Kallas ka välja tõi, siis enamasti jääb osa puhaskasumist RMK-le endale oma äranägemise järgi kasutada, kas investeeringuteks või arendustegevusteks.

Erki Savisaar küsis maade väljaostmise hinna kohta. Kui sundvõõrandamise puhul on pakkumine umbes 120 protsenti turuhinnast, kui näiteks on vaja uut maad maantee alla osta, siis aga metsade väljaostmisel kipub pakkumine olema 70 protsenti väärtusest. Miks see nii on ja kas on plaanis kuidagi liikuda ka sellistel juhtudel 120 protsendi suunas?

Priit Põllumäe vastas, et võõrandamine toimub ühel juhul ühte ja teisel juhul teistpidi. Need on meetodilised erinevused, kuidas hinnatakse. Põhiprintsiip, mis neid kahte ostuprotsessi eristab on see, et looduskaitse piirangutega maa müümine on omanikule võimalus, mitte kohustus. Looduskaitse piirangud ei pruugi alati tähendada, et selle maa kasutamine on terves ulatuses võimatu. Sellest ka põhimõtteline erinevus.

Rene Kokk täpsustas, et juba 2019. aastal oli riigi eelarvestrateegias (RES) kavandatud dividendide vähenemine.

Tarmo Tamme sõnul on praegu umbes 70 maatükki järjekorras, mille jaoks ei ole vahendeid, et need ausa ja õiglase hinnaga ära osta. Samas ostetakse 5 miljoni euro eest aastas maad ostetakse, ehk et see 5 miljonit eurot on piiratud. Kui 5 miljonit eurot on ette pandud, siis jääbki raha üle. Samamoodi saab piirata teisi looduskaitse tegevusi, millest siis ka jääb raha justkui üle. Selle võib rahulikult ära võtta, sest see jäi ju üle. Aga jäi sellepärast üle, et ei kasutatud seda looduskaitsealuste maade äraostmiseks või ei tehtud piisavalt looduskaitse vajalikke töid ja siit ka põhjus.

Erki Savisaar märkis, et välja toodud 5 miljonit eurot ei ole siiski ülempiir, see lihtsalt on niimoodi kujunenud ja suuremas mahus ei ole saavutatud kokkuleppeid.

Rene Koka sõnul peaks ministeerium andma selgituse, millest maaostu järjekord on tekkinud.

Priit Põllumäe vastas, et maaostu protsess on olnud varasemalt keerukam, lisaks on olnud rahaliste vahendite probleem, raha ei ole stabiilselt jagunud. Praegu on süsteem natuke ümber korraldatud ja Keskkonnaministeeriumi jaoks on oluline, et protsess jätkuks igal juhul. Veel jääb küsimus, milline võiks antud rahanumber olla. Kahtlemata, kui riigil oleks võimalusi rohkem, oleks võimalik maaoste kiiremas tempos teha, seni on see olnud piiratud.

Erki Savisaar küsis, kas praegu on RMKs olukord, et koolitatud metsamehed saavad teha metsamajanduslikke otsuseid parimal moel, arvestades elurikkuse ning inimeste soovidega, veeta aega looduses või miski segab teid sellise põhimõtte rakendamisel.

Aigar Kallas vastas, et RMK metsameestel on võimalik metsa seisukohast tulenevalt teha õigeid, häid ja tarku otsuseid. Mis aga puudutab maade ostu, siis saab kinnitada, et kõigil kolmel aastal, kui RMK-l on olnud võimalus finantseerida oma eelarvest eraomanikelt looduskaitsemaade ostmist, on RMK eelarves ette nähtud igal aastal rohkem raha ostude finantseerimiseks, kui seda on keskkonnaministri poolt käskkirjaga määratud.

Maade ostu pidurdumine on sõltunud ka olukorrast, mis viimasel kolmel aastal on toimunud puiduturul. See on olnud kõike muud kui stabiilne. See tähendab, et toimus kiire puiduhindade ülesminek ja seejärel väga kiire kukkumine. Hinnamehhanismi, millelt riik eraomanikuga läbirääkimistesse läheb on sisse kirjutatud, et arvestatakse kolme aasta keskmist puidu müügihinda, mille aluseks on RMK puidumüügihind. Kui turg on kursiga ülesse, tekib maa müüjal ootus, et kui veidi veel oodata läheb hind paremaks. Kui turg on kursiga alla jääb müüjale mulje, et soovitakse odavalt temalt maa ära osta. Määratud kolme aasta keskmine tahes või tahtmata on tekitanud olukorra, kus inimene tunneb, et temaga ei käituta õiglaselt.

Ivi Eenmaa tundis huvi, mis on saanud Eesti metsades peaaegu 20 aastat tagasi alustatud maarjakase ehk karjala kase kasvatamisest.

Priit Põllumäe sõnul tegutseb Eestis Maarjakase Selts, kelle liikmeskonna hulgas on omanikke, kes sellega tegelevad. Hiljuti hinnati, et maarjakask kasvab umbes 1000 hektaril.

Margot Roose märkis, et kõik teame ja tunneme, et ühiskond on väga rahulolematu kõigega, mis puudutab metsaga seonduvat. Kui kommuniqueeritakse, et RMKlt ei oodata dividende. Siis jah on arusaadav kui RMKl on võimalik dividende maksta ja kõik on selle üle rõõmsad. Kas see oleks lahendus ja muudaks ühiskonna rahulolevamaks, kui RMK otsustab 100 protsenti, kuidas ise oma asju majandab, korraldab keskkonnahoidlikke tegevusi täpselt niipalju kui soovib jne.

Erki Savisaar nõustus, et ühiskond on metsaküsimuste aruteludes väga tundlik. Kuigi meie hinnangul RMK teeb head tööd ja parimal moel, kuidas metsa on võimalik majandada, hoides elurikkust ja ka jätkusuutliku metsamajandamist, siis kusagil on siiski kommunikatsiooniga teineteisest mööda mindud ja see sõnum kuidagi ei taha levida või seda ei taheta uskuda.

Aigar Kallas kinnitas, et RMK metsakasvatajad ja looduskaitsejad teevad koos endast parima selleks, et riigimets oleks päriselt hoitud ja tulevastele põlvetele paremana pärandatud. Mis puudutab metsa majandamist, siis on paratamatu, et metsa teatud mõttes paremaks muutmine tähendab ka raie tegemist ja puidu kasutusele võtmist. Ei saa salata, et raie tulemus vahetult pärast raie tegemist ei ole kaugeltki kõige esteetilisem. Püüame jätkata parimal viisil metsa majandamist ja looduse hoidmist ja püüame teha paremini kommunikatsiooni oma tegevuste suhtes, kui seni. Loodame, et inimeste usk heasse metsamajandamisse ja looduse hoidmisse ei ole lõplikult kadunud. Lisaks kasutatakse ära teadmine, mis Eesti 200 välja tõi.

Priit Põllumäe lisas, et kutsub kõiki osalema k.a. 16. juunil Keskkonnaministeeriumi koostöös Riigikogu keskkonnakomisjoniga kavandatud seminarile, kus tutvustatakse metsanduse arengukava tööversiooni.

Erki Savisaar tänas kollektiivse pöördumise esindajaid ja kutsutud külalisi.

2. Info ja muud küsimused

Laekunud on Eesti Toiduainetööstuse Liidu arvamus alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 370 SE kohta.

(allkirjastatud digitaalselt)
Erki Savisaar
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Vivian Põld
protokollija